

ІНТЕГРОВАНА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Обґрунтовано концепцію інтегрованої інформаційної системи підтримки фінансової стратегії стійкого розвитку підприємства на новій парадигмі. Розроблено концептуальні засади побудови механізму формування та реалізації фінансової стратегії стійкого розвитку підприємства. Розкрито напрями інтеграції інформації в межах вхідних і функціональних підсистем фінансового управління. Сформульовано науково-методичні рекомендації щодо використання інтегрованої звітності для організації контролю за реалізацією фінансової стратегії підприємств.

Ключові слова: фінансова стратегія, механізм, підприємство, стійкий розвиток, інтегрована інформаційна система, інтегрована звітність.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку економіки і швидкого оновлення бізнес-процесів все більше уваги приділяється розкриттю у фінансовій звітності інформації про стратегію стійкого розвитку організації. Принципи стійкого розвитку починають враховуватися при стратегічному плануванні у вітчизняних компаніях. Зростає значення міжнародних стандартів фінансової звітності як основи для формування і розкриття інформації про вплив діяльності компаній на економіку, навколишнє середовище та суспільство, в якій зацікавлені різні групи її користувачів, в першу чергу потенційні інвестори. Важливим напрямом вдосконалення корпоративної звітності у зв'язку з розрізненістю різних видів розкриття інформації компаніями стає розробка стандартів інтегрованої звітності, яка охоплює фінансові та нефінансові показники. Особливості стійкого розвитку підприємств визначають основні вимоги до інформаційно-аналітичного забезпечення систем управління, в якому необхідно враховувати триєдність економічної, соціальної і екологічної складових. Надання звітності в сфері стійкого розвитку дозволяє вести інформований діалог, уникнути конфліктів при вирішенні питань між розвитком виробництва, охороною навколишнього середовища і задоволенням соціальних інтересів. Господарюючі суб'єкти, які складають звітність в сфері стійкого розвитку, отримують ринкові та внутрішні переваги. Складання інтегрованої звітності серед вітчизняних підприємств на сьогодні не стало нормою. Причини полягають у відсутності підтримки соціально орієнтованого бізнесу та цільових установках менеджменту. Більшість вітчизняних компаній не мають достатньої мотивації та інфор-

мації з цього питання. Для вирішення вказаних проблем необхідним є розробка науково-методичних рекомендацій щодо інтегрованої інформаційної системи підтримки фінансової стратегії стійкого розвитку підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у формування нової парадигми стійкого розвитку зробили провідні вітчизняні вчені, серед яких А. Амоша, А. Гальчинський, М. Долішний, М. Чумаченко, І. Лукінов, Л. Масловська, В. Опарін, В. Федосов, В. Геєць, М. Павловський. Проблеми теорії і практики інформаційного забезпечення фінансової стратегії знайшли відображення в роботах М. Білик, Г. Блакити, І. Бланка, І. Богатої, У. Ліхоти, П. Макаренко, Л. Ніколаєнко, А. Семенова, В. Терьохіна, А. Ткаченко, І. Хомініч. Високо оцінюючи отримані результати, слід зазначити, що в сучасних умовах проблема формування інтегрованої інформаційної системи підтримки фінансової стратегії стійкого розвитку підприємств залишається актуальною і вимагає системного рішення. До теперішнього часу основні методологічні та прикладні проблеми інтеграції фінансової і нефінансової інформації та її використання для розробки стратегії стійкого розвитку підприємств залишилися за межами системних досліджень. Відкритими для дискусії є ряд питань щодо інформаційного забезпечення механізму фінансової стратегії стійкого розвитку підприємств, концепції інтегрованої інформаційної системи, використання інформації інтегрованої звітності для контролю за реалізацією фінансової стратегії підприємств.

Метою дослідження є обґрунтування методологічних положень щодо інтегрованої інформаційної системи підтримки фінансо-

вої стратегії стійкого розвитку підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. У вітчизняному діловому середовищі відбуваються значні зміни в розумінні стійкого розвитку. Останніми роками все більше компаній інтегрує стратегію стійкого розвитку в єдину стратегію своєї діяльності. Це підтверджує, що цілі стійкого розвитку стали більш зрозумілими для бізнесу. Компанії, що займають лідируючі позиції у своїх галузях, при визначенні стратегій враховують соціальні та екологічні чинники. Чинники стійкого розвитку беруться до уваги при оцінці ризиків і можливостей, визначенні комунікаційної стратегії, розробці заходів щодо зміцнення бренду.

Ефективне і прозоре розкриття інформації щодо довгострокових тенденцій розвитку, стратегії і результатів діяльності підприємств є однією з рушійних сил сталого

розвитку бізнесу. Сьогодні укріплюється розуміння серед керівництва та менеджерів соціально відповідальних компаній у необхідності прив'язки стратегії стійкого розвитку до фінансових рішень [3]. Коло питань, пов'язаних з інформаційним забезпеченням фінансового механізму, надзвичайно широке і постійно змінюється під впливом зростаючих вимог ринкових трансформацій і умов господарювання. На даному етапі необхідний постійний контроль за реалізацією фінансової стратегії з метою коригування її параметрів. Механізм стратегії стійкого розвитку підприємства об'єднує систему методів, інструментів і важелів, за допомогою яких здійснюється вибір стратегічних пріоритетів і прийняття стратегічних рішень (рис. 1).

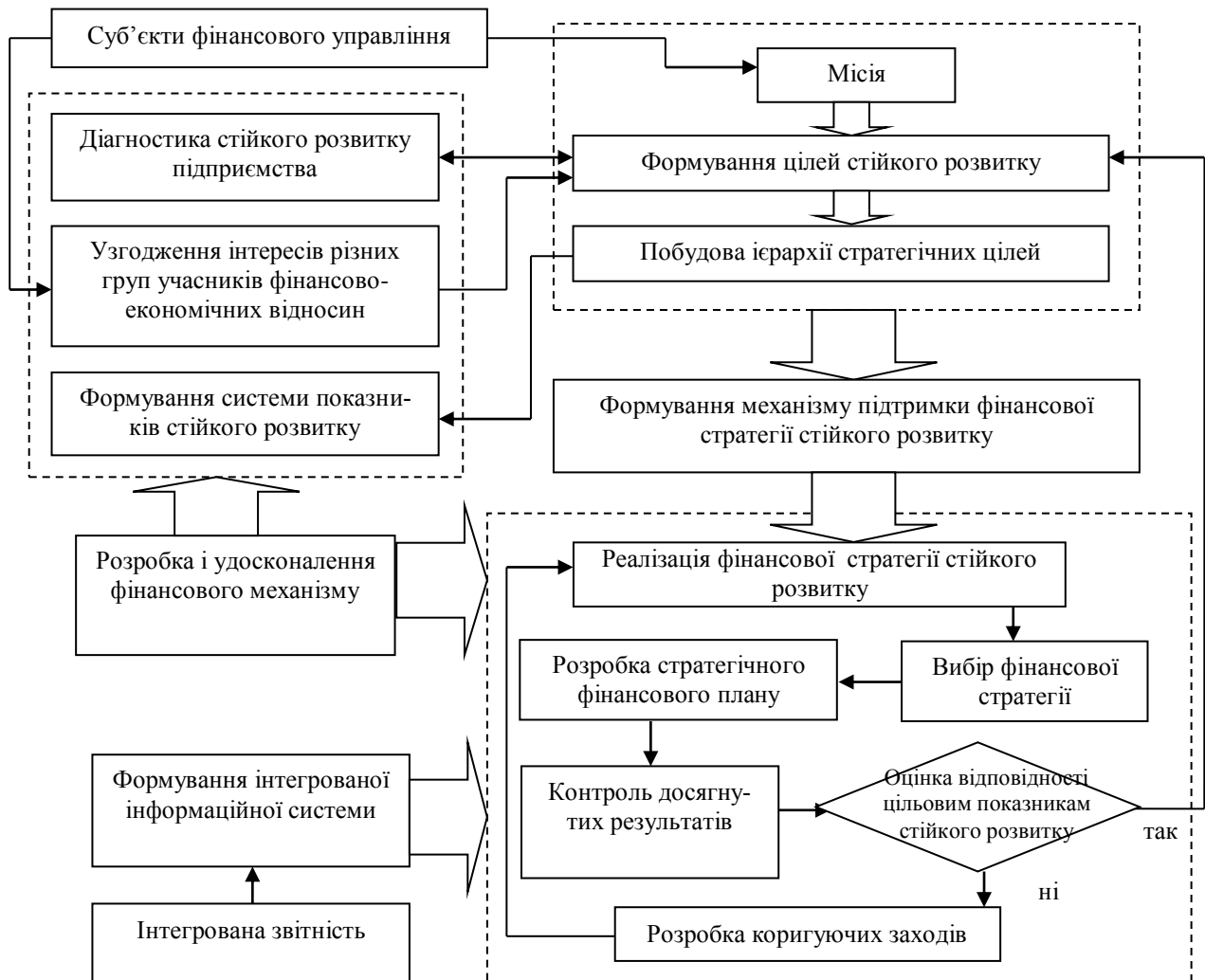

Рис. 1. Механізм фінансової стратегії стійкого розвитку підприємства

Джерело: розроблено автором

Основними положеннями концепції інтегрованої інформаційної системи реалізації

фінансової стратегії підприємства є (рис. 2).

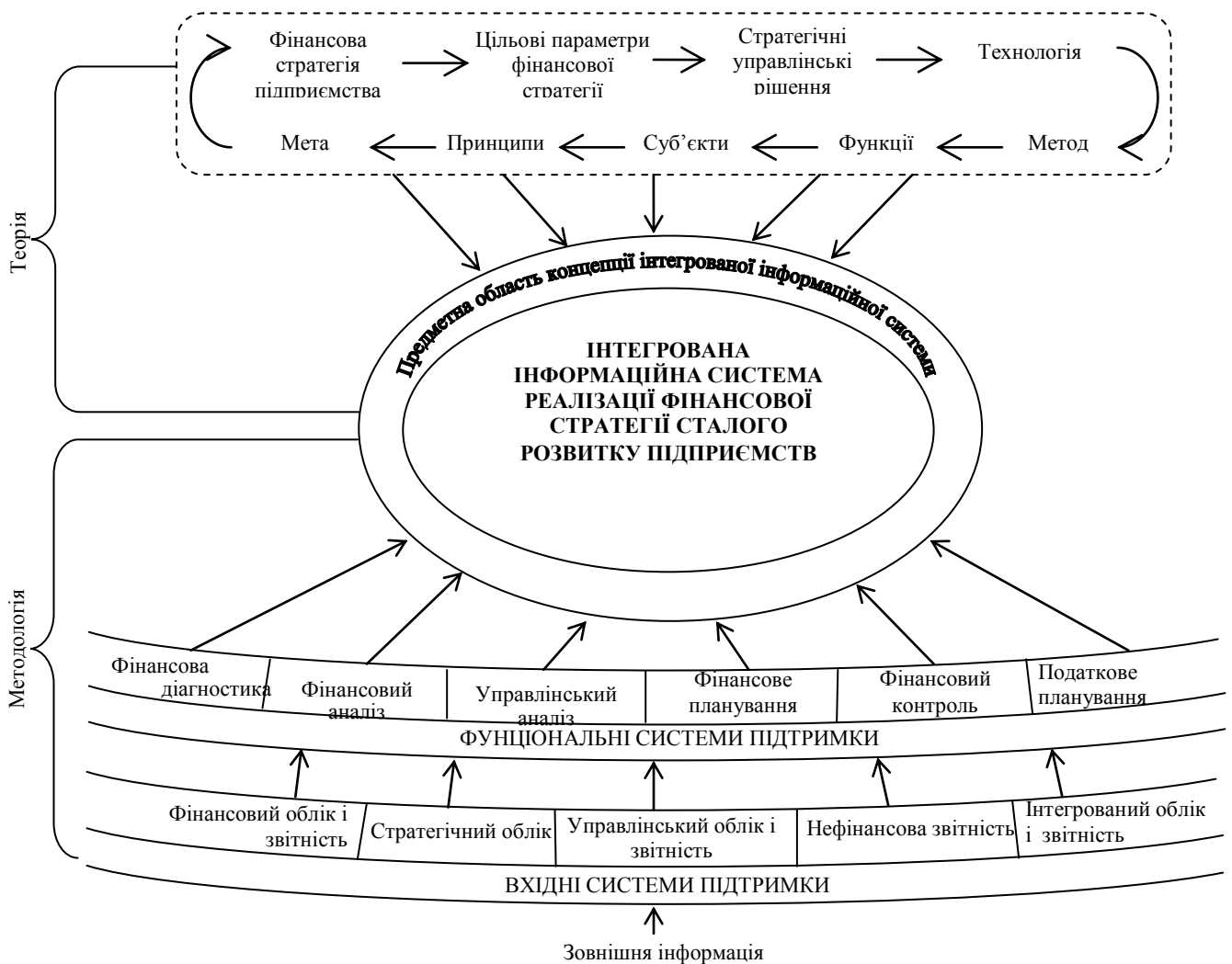

Рис. 2. Концепція інтегрованої інформаційної системи реалізації фінансової стратегії підприємства

Джерело: розроблено автором

1. Єдність функцій вхідних і функціональних систем, збалансованість забезпечуючих систем підтримки фінансової стратегії – встановлення взаємозв'язків між перспективними (плановими) і ретроспективними (обліковими) моделями на основі інформації зі зворотним зв'язком.

2. Предметною сферою інтегрованої інформаційної системи для цілей реалізації фінансової стратегії підприємства є формування цілісної інформаційної моделі фінансового управління за сегментами діяльності.

3. Концепція інтегрованої інформаційної системи має бути структурована навколо стратегічних завдань організації, її моделі бізнесу і корпоративного управління, орієнтована на досягнення стійкого успіху, підвищення якості взаємодії із заці-

кавленими сторонами.

4. Оцінка економічної ефективності за допомогою показників фінансової і нефінансової (екологічної та соціальної) звітності (рис. 3).

Відправною точкою у формуванні інтегрованої інформаційної системи реалізації фінансової стратегії підприємства є впровадження звітності в сфері стійкого розвитку. Зміна парадигми управління, зміщення акцентів з інтересів власників і споживачів на інтереси більш широкого кола осіб передбачає відповідну трансформацію корпоративної звітності як основного джерела інформації. Мова йде про формування інтегрованого мислення - здатності організації розуміти взаємозв'язки між її різними операційними і функціональними одиницями та капіталами.

Рис. 3. Інтеграція показників фінансової і нефінансової (екологічної та соціальної) звітності для оцінки економічної ефективності компаній

Джерело: узагальнено автором на підставі [2]

Інтегроване мислення враховує взаємозалежності між рядом чинників, які істотно впливають на здатність організації створювати вартість з часом [16, с. 9]: капітали, які використовує і на які впливає організація; зовнішні умови, в яких організація здійснює свою діяльність; можливості та ризики, які враховуються у стратегії організації; діяльність, результати, результативність і виходи - минуле, сьогодення і майбутнє; фінансову і нефінансову інформацію. Розкриття цієї інформації до-

зволяє з більшою долею визначеності спрогнозувати рух майбутніх грошових потоків і показники прибутковості.

Інтегрований звіт надає інформацію про те, як стратегія організації, корпоративне управління, результати її діяльності та перспективи розвитку призведуть до створення вартості [16, с. 5]. Елементи змісту інтегрованого звіту відповідають компонентам системи управління стійким розвитком компанії(рис.3).

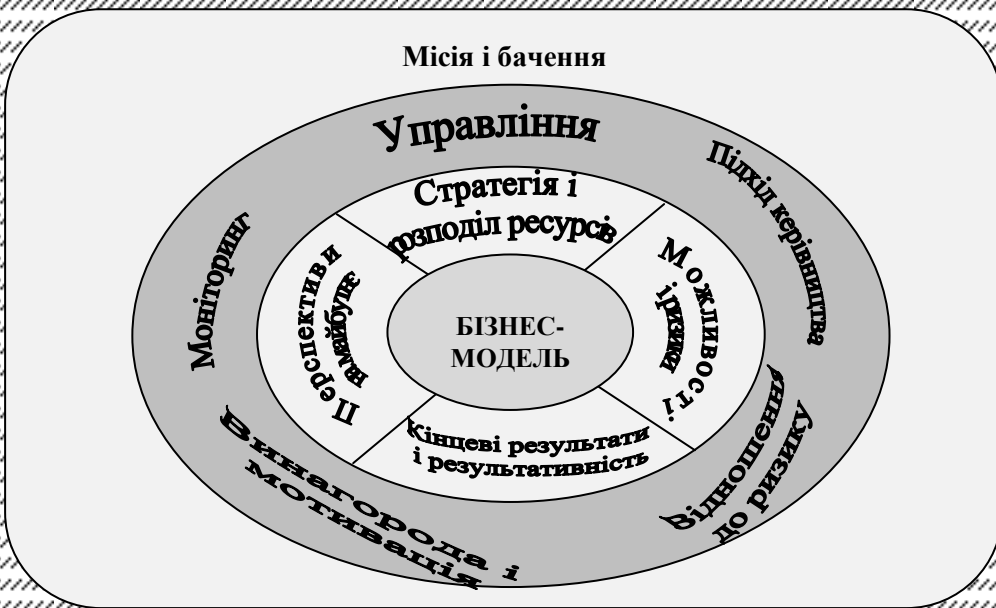

Рис. 3. Елементи інтегрованого звіту в управлінні стійким розвитком компанії

Джерело: розроблено автором

Компанія розглядається як механізм створення доданої вартості у коротко-, середньо- і довгостроковому періодах з вхідних ресурсів (капіталів) у певний спосіб (бізнес-модель) [3]. Інтегрований звіт має надати достатню для розуміння інформацію про стратегію, зокрема: коротко-, середньо- і довгострокові стратегічні цілі; плани з розподілу ресурсів з метою реалізації стратегічних цілей; методика оцінки і моніторингу досягнення стратегічних цілей; зв'язок стратегії з операційним контекстом, в якому діє організація; вплив стратегії на створення доданої вартості; конкурентні переваги організації (іннова-

ції, інтелектуальний капітал); соціальні та екологічні аспекти стратегії.

В цьому контексті важливим елементом інтегрованого звіту є визначення перспектив на майбутнє: з якими викликами та ризиками найімовірніше може стикнутись організація у процесі втілення стратегії, і які наслідки це може мати для бізнес моделі та результативності організації.

Передумови впровадження нефінансової звітності пов'язані з такими причинами як: обов'язковість, потреба і бажання (табл. 2). Складання інтегрованої звітності передбачено МСФЗ 1 (п. 9, 10).

Т а б л и ц я 2

Передумови виникнення, переваги і недоліки інтегрованої звітності

Передумови	Переваги	Недоліки
<p>Обов'язковість: Законодавча вимога випуску звітності Вимога фондових бірж Специфічні обов'язкові вимоги</p> <p>Потреба: Запит нефінансової звітності від зацікавлених сторін Зростаючі очікування інвесторів і аналітиків Тиск з боку конкурентів, що випускають звіти Підтримка корпоративної репутації і бренду</p> <p>Бажання: Демонстрація результатів реалізованих ініціатив Підтримка відносин із зацікавленими сторонами Збір даних для аналізу компанії Демонстрація відповідальності</p>	<p>Підтвердження стейкхолдерам (інвестори, акціонери) інтеграції принципів стійкого розвитку в основну діяльність</p> <p>Відображення перспектив діяльності компанії, ключових інвестиційних чинників і ризиків</p> <p>Формування нових даних для управління результатами діяльності</p> <p>Посилення довіри до компанії</p> <p>Підвищення інформованості з питань стійкого розвитку у внутрішньому середовищі компанії</p> <p>Краще розуміння співробітниками бізнес-моделі та стратегії компанії</p> <p>Інформування провайдерів фінансового капіталу щодо чинників, які сприятимуть створенню коротко-, середньо- і довгострокової вартості, з метою розподілу ресурсів</p>	<p>Юридичні ризики, пов'язані з вимогами регуляторів до річної фінансової звітності</p> <p>Незадоволеність менеджерів через необхідність розкривати інформацію за межами звичайного процесу звітності</p> <p>Нерозвиненість систем обліку в сфері стійкого розвитку несе додаткові ризики забезпечення достовірності даних інтегрованого звіту</p> <p>Можливість незадоволення інформаційних потреб всіх зацікавлених осіб одним звітом</p>

Джерело: розроблено автором

У квітні 2013 р. Міжнародною радою з інтегрованої звітності (IIRC) опублікований прототип Міжнародного стандарту (положення) інтегрованої звітності, який орієнтований на розробку єдиних вимог до розкриття в звітності інформації про створення бізнес-вартості [16, с. 1]. Пропоноване положення базується на трьох фундаментальних концепціях: капіталів, бізнес моделі і створення доданої вартості [3]. Слід зазначити, що стандарт не встановлює конкретні показники або методи для використання в інтегрованому звіті. Організації, які планують розробити інтегрова-

ний звіт ґрунтуються на використанні досвіду існуючих практик в базі даних IIRC, які вони можуть змінити відповідно до індивідуальних обставин. IIRC також планується до публікації Попередній проект (Exposure Draft) - перший робочий документ, що закріплює концепцію інтегрованої звітності.

У травні 2013 р. Глобальна ініціатива по звітності (GRI) випустила четверту версію Керівництва по звітності в області стійкого розвитку (G4), яке містить критерії і рекомендації для підготовки звітів та роз'яснення взаємозв'язку між інтегрова-

ною звітністю і звітністю в області стійкого розвитку. Воно враховує вимоги 10 принципів Глобального договору ООН (2000 р.), Керівні принципи для багатонаціональних корпорацій ОЭСР (2011 р.) і Керівні принципи ООН у сфері бізнесу і прав людини (2011 р.). G4 вводить нові специфічні стандартні елементи звітності з розкриття інформації щодо антикорупційних практик, викидів парникових газів і споживання енергетичних ресурсів. Вимоги G4 будуть обов'язковими для звітів, опублікованих після 31 грудня 2015 р. [8].

Інтегрована звітність є ключовим елементом фінансового механізму, який розкриває можливості та ризики бізнесу, інструментом гармонізації цілей стейкхолдерів, підвищення інформативності звітності та відкритості підприємства (табл. 1). Надання такої інформації об'єктивно важливо для вирішення наступних завдань: обґрунтованої оцінки довгострокової життєздатності бізнес-моделі та стратегії організації; задоволення інформаційних потреб інвесторів та інших зацікавлених сторін; ефективного розподілу обмежених ресурсів. На сьогодні зростає потреба з боку учасників фінансових ринків у розумінні впливу бізнес моделі компанії на створення доданої вартості у довгостроковому періоді. Основні провайдери фінансових даних (Bloomberg, Thomson Reuters) включили дані по ESG/CSR (інформацію про екологічні, соціальні аспекти діяльності, корпоративне управління / соціальну відповідальність бізнесу) компаній до своїх терміналів [3].

Дослідження показують, що великі компанії Бразилії, Росії, Китаю, Індії і ПАР звітують про стратегію щодо недопущення зміни клімату та ризики бізнесу. У США на рішення про інвестування кожного восьмого долара впливає рівень соціальної відповідальності компанії (КСВ). Корпорації, які реалізують концепцію КСВ, мають вищі фінансові показники рентабельності на інвестований капітал, обсяг продажів і прибутки акціонерів. 80% опитаних інвесторів та аналітиків визнають, що питання стійкого розвитку мають бути інтегровані в стратегію компанії, та вважають істотною інформацію про нефінан-

сові аспекти діяльності компанії [13]. У 2013 р. вперше оприлюднені дані про світовий ринок професійних інвестицій, які враховують ESG аспекти, - 13,6 трлн. дол. [11]. Проте тільки 21% компаній, що котируються на біржі, надають відомості про стійкий розвиток (за даними досліджень Bloomberg). 49% найбільших компаній світу включають в річний звіт розділ КСВ, 3% – екологічні показники, 8% компаній формують річний звіт та звіт про КСВ [14].

У базі Глобального договору ООН за станом на 1.10.2012 р. зареєстровано 221 українську організацію [12]. У 2012 р. в Україні майже вдвічі збільшилася кількість нефінансових звітів компаній - 35 звітів в порівнянні з 2011 р., коли було випущено 15 звітів. Лідируюча позиція в рейтингу соціально відповідальних компаній належить Систем Капітал Менеджмент, на другому місці - Київстар. Тільки СКМ, Оболонь, ArcelorMittal, Platinum Bank готують звіти по комплексній системі GRI3. Інтегрована звітність може бути цікавою для українських компаній з кількох причин [3]: відображення стратегічних переваг, які істотно впливають на вартість компанії; краще розуміння власної бізнес-моделі - виявлення бізнес-процесів, які руйнують середню і довгострокову вартість бізнесу, та аналіз впливу бізнес-моделі на суспільство та екологію; донесення цінності соціально відповідального бізнесу до ключових керівників компанії – переклад положень концепції сталого розвитку на мову, зрозумілу менеджерам ключових напрямків; використання інтегрованої звітності великими українськими компаніями здатне показати на міжнародних ринках наявність компетенції на рівні з найкращими компаніями світу.

Порівняльний аналіз інтегрованої і корпоративної звітності свідчить, що головна особливість інтегрованої звітності полягає в тому, що вона фокусується на стратегії, створенні вартості та ресурсах, які підприємство споживає і створює, – фінансових, виробничих, людських, інтелектуальних, природних і соціальних. Нефінансова звітність порівняно з фінансовою надає значно більше інформації про вплив компанії на суспільство, економіку та на-

вколишнє середовище, описуючи діяльність компанії у відповідному суспільному контексті. Фінансова звітність має чітко визначену мету - інформування акціонерів, кредиторів, інвесторів та регуляторів, нефінансова звітність - інформування ширшого кола заінтересованих сторін, зокрема працівників, громадських організацій, органів влади, експертів [3].

Нова ідеологія стійкого розвитку визначає необхідність реформування інформаційного забезпечення управління, яке надасть релевантну і адекватну інформацію для складання інтегрованої звітності. Формування нової (інтегрованої) теорії корпоративного управління, що базується на ідеології стійкого розвитку, вимагає модернізації методології складання звітності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Основні теоретико-методологічні положення щодо формування інтегрованої інформаційної системи реалізації фінансової стратегії підприємства спрямовані на вирішення конкретних завдань, пов'язаних з формуванням якісної інформації, що забезпечує користувачам об'єктивність прийняття управлінських рішень. Переваги інтегрованої інформаційної системи фінансового механізму підприємств полягають у наступному: трансформація стратегічних цілей в управлінські рішення; поліпшення якості прийняття рішень щодо параметрів фінансової стратегії; забезпечення збалансованості інтересів різних груп учасників фінансово-економічних відносин за допомогою задоволення інформаційних потреб; використання інтегрованої звітності для встановлення зв'язку між чинниками стійкості, здатністю створювати власну цінність в майбутньому та бізнес-стратегією; зниження репутаційних ризиків. Фінансова стратегія підприємств підлягає дослідженню показників її результативності, оскільки ці показники безпосередньо впливають на зміни вартості підприємств. Впровадження механізмів інтегрованої звітності, яка передбачає об'єднання фінансових і нефінансових звітів в єдину модель, сприятиме підвищенню ефективності фінансової стратегії підприємств за рахунок якості інформації.

Перспективами подальших дослідження у цьому напрямі є розкриття методологічних положень з організації аналізу потенціалу стійкого розвитку компанії та порядку використання аналітичної інформації для вибору фінансової стратегії.

Література

1. Воробей В. Інтегрована звітність [аналітичний огляд]. – Спільнота СВБ, липень 2013. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.svb.org.ua.

2. Интеграция финансовой и нефинансовой отчетности. Руководство по отчетности в области устойчивого развития: версия G4. – «Эрнст энд Янг (СНГ) Б.В.». – 2012-2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ey.com.

3. Костирко Л.А. Фінансовий механізм сталого розвитку підприємств: стратегічні орієнтири, системи забезпечення, адаптація: Монографія / Л.А. Костирко. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2012. – 474 с.

4. Global Sustainable Investment Review 2012, [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://gsiareview2012.gsialliance.org/pubData/source/Global%20Sustainable%20Investment%20Alliance.pdf>.

5. Results for Ukraine (2012) / United Nations Global [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.unglobalcompact.org/search?document_type=CommunicationOnProgress&keyword=Ukraine&page=1&submit.x=33&submit.y=3&target=.

6. The Value of Extra-Financial Disclosure. What Investors and Analysts Said, July 2012, [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.globalreporting.org/resource/library/The-value-of-extra-financial-disclosure.pdf>.

7. Sustainable Insight. Articulating the value of sustainability to mainstream investors. / Barend van Bergen . – KPMG Advisory N.V. – 2011. – 18 p. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.kpmg.com/GR/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Sustainability/Documents/Sustainable-Insight_Jan_2011.pdf.

References

1. Vorobeĭ V. Intehrovana zvitnist' [analitichnyĭ ohlyad]. – Spil'nota SVB, ly-pen' 2013. - [Elektronnyĭ resurs]. - Rezhym dostupa: www.svb.org.ua.

2. Yntehratsyya fynansovoĭ y nefynansovoĭ otchetnosti. Rukovodstvo po otchetnosti v oblasti

ustoychyvoho rozvytyya: versyya G4. – «Ernst énd Yanh (SNH) B.V.». – 2012-2013. – [Elektronnyĭ resurs]. – Rezhym dostupu: www.ey.com.

3. Kostyrko L.A. Finansovyĭ mekha-nizm staloho rozvytku pidpnyemstv: stra-tehichni oriyentyry, systemy zabezpechennya, adaptatsiya: Monohrafiya / L.A. Kostyrko. – Luhans'k: Vyd-vo «Noulidzh», 2012. – 474 s.

4. Global Sustainable Investment Review 2012, [Elektronnyĭ resurs]. - Re-zhym dostupa: <http://gsiareview2012.gsialliance.org/pubData/source/Global%20Sustainable%20Investement%20Alliance.pdf>.

5. Results for Ukraine (2012) / United Nations Global [Elektronnyĭ resurs]. - Rezhym dostupa:

http://www.unglobalcompact.org/search?document_type=CommunicationOnProgress&keyword=Ukraine&page=1&submit.x=33&submit.y=3&target=

6. The Value of Extra-Financial Disclosure. What Investors and Analysts Said, July 2012, [Elektronnyĭ resurs]. - Rezhym dostupa: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/The-value-of-extra-financialdisclosure.pdf>.

7. Sustainable Insight. Articulating the value of sustainability to mainstream investors. / Barend van Bergen . – KPMG Advisory N.V. – 2011. – 18 p. [Elektronnyĭ resurs]. - Rezhym dostupa: http://www.kpmg.com/GR/en/IssuesAndInsights/Articles-Publications/Sustainability/Documents/Sustainable-Insight_Jan_2011.pdf.

Костырко Л. А.

Интегрированная информационная система поддержки финансовой стратегии устойчивого развития предприятий

Обоснована целесообразность формирования и содержательное наполнение предметной области концепции интегрированной информационной системы поддержки финансовой стратегии устойчивого развития предприятия. Разработан механизм разработки и реализации стратегии устойчивого развития предприятия с использованием интегрированной отчетности. Раскрыты направления интеграции информации в пределах входных и функциональных подсистем финансового управления. Сформулированы предпосылки и научно-методические рекомендации по использованию интегрированной отчетности для контроля за реализацией финансовой стратегии предприятий.

Ключевые слова: финансовая стратегия, механизм, предприятие, устойчивое развитие, интегрированная информационная система, интегрированная отчетность.

Kostyrko L.

Integrated information system for supporting financial strategy sustainable development of enterprises

The expediency of the formation and content of the subject-matter of the concept of an integrated information system to support the financial strategy of sustainable development of enterprises. The mechanism of the development and implementation of a strategy for sustainable development of enterprises using integrated reporting. Exposed areas of integrating information within the input and functional subsystems financial management. Formulates scientific background and guidelines for the use of integrated reporting for monitoring the implementation of the financial strategy.

Keywords: financial strategy, mechanism, enterprise, sustainability, integrated information system, integrated reporting.

Рецензент: Житний П. Є. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри «Фінанси, облік та банківська справа» Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Луганськ, Україна.

Reviewer: Zhitniy P. – Professor, Ph.D. of Economics, Head of Finance, Accounting & Banking Department Luhansk Taras Shevchenko National University, Luhansk, Ukraine.

e-mail: info@luguniv.edu.ua

*Стаття подана
18.10.2013 р.*

